herpy

KAMELEONTER

Mellers kameleont

Trioceros melleri

Trioceros melleri är den största kameleonten på det afrikanska fastlandet. Den blir upp till 60 cm lång, har ett enda litet horn på nosen och lever i buskrika savanner och glesa skogar i Tanzania, Malawi och Moçambique. Arten kräver mycket utrymme, gott om vatten och svala, fuktiga nätter och passar bara hos en erfaren hållare.

Familj: Chamaeleonidae Engelska: Meller's Chameleon Tidigare namn: *Chamaeleo melleri; Ensirostris melleri*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**30-60 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**300-500 g**
Livslängd	**5-14 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande**
Biotop	**Savann och torrskog**
Svårighetsgrad	**Expert**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**120 × 90 × 150 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**22-28 °C**
Värmeplats	**29-32 °C**
Temperatur, natt	**15-20 °C**
Luftfuktighet	**40-100 %**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 2
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**15-80 ägg**
Kullar per år	**1**
Inkubation	**180-270 dagar** vid 24-26 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Trioceros melleri är den största kameleonten utanför Madagaskar. Vuxna djur mäter vanligen 30-60 cm totalt, svansen inräknad, och väger 300-500 g. Enstaka mycket stora djur når 76 cm och över 600 g. Honan är något mindre än hanen och har svagare utvecklade kammar.

Kroppen är kraftig och svansen förhållandevis kort, omkring en tredjedel av kroppslängden. Huvudet är litet och avlångt, med en skarp mittkam från ögonen till nosen, som bär ett litet horn. Nackflikarna är kraftigt förstorade, och på strupen löper längsgående rader av stora, korniga fjäll. Grundfärgen är mörk skogsgrön med gula och vita band och fläckar på sidorna.

Färgskiftningarna speglar stämning och hälsa. Lindrig oro visar sig som mörka fläckar som blir svart marmorering när djuret blir mer upprört. Kraftig stress gör djuret först kolgrått och sedan vitt med gula ränder. En sjuk kameleont kan vara fläckig i brunt, grått, rosa eller vitt, medan en dräktig hona är svart, gräddfärgad och grå och tydligt buktig av ägg.

Artnamnet *melleri* hedrar läkaren och botanikern Charles James Meller (1836-1869), som reste med Livingstone i nuvarande Malawi och skaffade fram det djur som arten beskrevs efter 1865.

Hanarna är mycket aggressiva mot artfränder och honorna något mindre. Mot människor varierar beteendet från skyggt till måttligt aggressivt. Vildfångade djur har ofta en tung parasitbörda och klarar sig dåligt i fångenskap, så arten bör bara skaffas som uppfött djur.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Utbredning och livsmiljö

Trioceros melleri lever i östra Afrika: i kustlandet i Tanzania, i Malawi och i norra Moçambique. Den finns framför allt från havsnivå och upp till omkring 800 m, men i södra Malawi också högre, och typlokalen är berget Zomba. Arten räknas som vanlig inom sitt område. I städer som Blantyre i Malawi ser man djuren ofta i trädgårdar och på vägar, särskilt under regntiden.

Klimatet varierar mellan bestånden. Känner man djurets ursprungsområde kan förhållandena efterliknas närmare.

> **Naturlig utbredning:** Malawi, Moçambique och Tanzania.

LIVSMILJÖ

Arten lever i buskrika savanner, skogsbryn och glesa skogar, där den håller till högt uppe i träd och buskar. Den rör sig långsamt runt grenen så att grenen hela tiden finns mellan den och en betraktare. Synen är skarp, och den upptäcker fara på långt håll.

Klimatet har en regntid från oktober till maj och en torrtid resten av året. Dagslängden ligger nära 12 timmar året runt och högst omkring 13 timmar i december. I Tanzania når dagstemperaturen under regntiden upp till omkring 32 °C och natten ligger på 21-23 °C. Under torrtiden är det 27-28 °C på dagen och 16-17 °C på natten. I Malawi är det något svalare, med upp till omkring 29 °C på dagen och 20 °C på natten under regntiden och omkring 24 °C på dagen och 14-15 °C på natten under torrtiden. Under regntiden letar hanarna efter honor och honorna söker äggläggningsplats, så djuren rör sig mer på marken.

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur behöver ett terrarium på minst 120 × 90 × 150 cm (längd × bredd × höjd), och större är bättre. Arten blir stor och tung, och ett helt rum eller en stor voljär är inte för mycket. Unga djur kan under en kort period bo i 60 × 60 × 60 cm, men växer snabbt ur det. Ett djur per terrarium, även honor, och djuren får inte kunna se varandra. Fri flykt i ett stort rum med flera åtskilda solplatser och vattningspunkter är ett alternativ för den erfarne, men det kräver mycket utrymme och tillsyn.

Välj ett nätterrarium med ram av metall eller trä, så att ventilationen är god och mögel inte får fäste vid den höga nattfuktigheten. Placera terrariet så högt att djurets ögon är ovanför dina egna, för det ger ro.

Inred med många kraftiga grenar och lianer på flera höjder, stora levande växter som ficus och pothos och både en öppen solplats och skuggiga, täta områden. Grenarna måste kunna bära ett tungt djur. Använd inte jord eller mossa som botten, för de håller kvar vattnet. En fast botten med avlopp och en hink under tar bort överskottsvatten.

Läs mer: Värme och temperatur

TEMPERATUR

Dagstemperaturen i terrariet ska vara 22-28 °C, och på solplatsen under lampan 29-32 °C. Djur från Tanzanias kust trivs bäst i den varma änden av spannet. På natten ska temperaturen sjunka till 15-20 °C. Den tydliga skillnaden mellan dag och natt är en del av artens rytm, och en varm lägenhet kan kräva kylning på sommaren.

För mycket värme torkar ut djuret och ger värmestress, och för låg temperatur stör matsmältningen. Häng värmelampan ovanför terrariet på ett avstånd där värmen är mild, och kontrollera solplatsens yttemperatur med en IR-termometer. Kameleonter känner brännskador dåligt, så börja hellre för lågt än för högt.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska följa dygnet: 40-50 % på dagen och över 90 % på natten. Konstant fukt ger luftvägsinfektioner och svampar, så alla ytor ska torka upp under dagen. Se till att luften rör sig när fuktigheten är hög.

Nattfuktigheten skapas med ett dimsystem eller en ultraljudsfuktare och besprutning. Djuret dricker vattendroppar från bladen, inte ur en skål, och dricker långsamt. Ett droppsystem med stor vattenbehållare eller ett sprinklersystem ser till att dropparna finns där flera gånger om dagen. Djuret ska ha gott om vatten varje dag, för det försämras snabbt om vattnet uteblir. Två digitala hygrometrar i varsin ände av terrariet visar om dygnsrytmen håller.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och behöver kraftigt ljus 12 timmar per dygn. Använd ett T5 HO-UVB-rör i en enkelreflektor över terrariets längd, och komplettera med fullspektrum- eller växtljus så att växterna trivs.

UVB behövs för kalkupptaget. Arten räknas till Ferguson-zon 2: den solar sig då och då och sitter annars i halvskugga. Sikta på ett UV-index på 2-3 på solgrenen och lägre i resten av terrariet. Avståndet beror på röret: ett rör på 6 % sitter omkring 15 cm från solgrenen, ett på 12 % minst 30 cm. Djuret ska kunna dra sig undan i skugga. Kontrollera med en UV-mätare och byt röret enligt tillverkarens anvisning.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

T. melleri är insektsätare. Ge varierad, stor föda: syrsor, gräshoppor, kackerlackor, silkesmaskpuppor, vandrande pinnar och svarta soldatflugelarver. Arten kan ta små ryggradsdjur i naturen, men det är inte nödvändigt i fångenskap.

Unga djur får bananflugor och små syrsor flera gånger om dagen och byter efter ungefär tre veckor till husflugor och större syrsor. Vuxna djur får 1-2 stora insekter dagligen eller varannan dag. Ge födan med pincett mellan grenar och blad, så att djuret jagar naturligt och inte sväljer bottenmaterial.

Foderdjuren ska ha matats med grönfoder och spannmål. Strö kalk utan D3 på de flesta måltider, ge kalk med D3 ungefär en gång i veckan och multivitamin högst en gång i månaden. Arten tål överdosering dåligt och kan drabbas av ödem.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Arten hålls ensam hela livet. Hanar är starkt revirhävdande, och även ett par i ett stort terrarium ger problem. Två djur förs bara samman kortvarigt för parning. Honan är något mildare men inte heller lämpad för grupphållning.

Djuret är ett skådedjur och inte ett sällskapsdjur. Mot människor kan det vara skyggt eller måttligt aggressivt och visar det genom att gapa, blåsa upp sig och mörkna. Ge ett nytt djur 1-2 veckors ro och undvik hantering om det inte är nödvändigt. Stress visar sig som mörka fläckar och svart marmorering, och på sikt ger den sjukdom.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Honan är något mindre än hanen och har mindre mittkam framför ögonen och svagare ryggkam och nackflikar. Hanen är kraftigare och har större nackflikar. Ålder och vikt vid första avel är inte dokumenterade.

Honor kan lagra sperma och lägga flera kullar månader efter en enda parning.

PARNING

Avel är svår och kräver mycket stabila förhållanden. Regntid och torrtid i naturen ger en säsongsrytm, och parningen följer regntiden, då hanarna söker upp honorna. Djuren får inte hållas tillsammans som par. För honan till hanens terrarium och skilj djuren åt så snart parningen är över eller honan avvisar. Ett par som hålls ihop hela tiden visar sällan bra parningsbeteende.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger en äggkull per år på 15-80 ägg. Den dräktiga honan skiftar färg till svart, gräddfärgad och grå och blir tydligt rund. Ge henne en äggläggningsbehållare med ett djup på omkring 30 cm, fylld med fuktig sand eller perlit, så att hon kan gräva. Utan en lämplig plats kan hon hålla kvar äggen, vilket kan vara dödligt.

Efter läggningen ska honan få närande föda och extra kalk för att återhämta sig.

INKUBATION

Äggen flyttas till en kläckningsapparat med fuktigt, luftigt substrat som perlit eller vermikulit. Temperaturen ska vara stabil på 24-26 °C och luftfuktigheten omkring 70 %. Inkubationstiden är 6-9 månader. Svängningar i förhållandena ger döda foster, så använd en termostat och kontrollera dagligen.

Om en sval period under inkubationen är gynnsam, som hos flera andra kameleonter, är inte känt.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Nykläckta ungar är omkring 10 cm långa. De ska ha små foderdjur, bananflugor och små syrsor, flera gånger om dagen de första tre veckorna, därefter husflugor och större syrsor. Strö kalk på födan så att skelettet utvecklas rätt.

Håll varje unge för sig i ett hybridterrarium med samma klimat som de vuxna, med hög nattfuktighet och gott om lövverk. De unga djuren flyttas upp i större terrarier allteftersom de växer.

Hälsa och vanliga misstag

Typiska problem och fel i skötseln:

- Parasiter hos vildfångade djur, både tarmmaskar och filarier under huden. Medicinsk avmaskning som dödar alla filarier på en gång kan ge en livsfarlig chock, och kirurgiskt avlägsnande är ofta säkrare. Djuret bör därför alltid vara uppfött.
- Uttorkning om dropp eller besprutning uteblir. Arten försämras snabbare än många andra kameleonter.
- Luftvägsinfektioner och svamp vid konstant hög fuktighet och stillastående luft.
- Skelettförändringar (MBD) vid för lite UVB eller kalk.
- Ödem och skador vid överdosering av vitaminer, särskilt A och D3.
- Brännskador från värmelampan.
- Äggstockning hos honor utan lämplig äggläggningsplats.

Väg djuret varje månad. Kontakta en veterinär med erfarenhet av reptiler vid utebliven aptit, slapphet, mörk färg eller andningssvårigheter.

Läs mer: Vanliga sjukdomar och tecken på sjukdom

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.